

Transparant en samenhangend onderwijsbeleid?

Kanttelingen bij het advies Een eigentijds curriculum van de Onderwijsraad

Op 19 mei was ook Levende Talen uitgenodigd aanwezig te zijn bij de aanbidding door de voorzitter van de Onderwijsraad professor Geert ten Dam van *Een eigentijds curriculum* als antwoord op een adviesaanvraag van het ministerie van Onderwijs.

De minister had gevraagd hoe eenentwintigste-eeuwse vaardigheden in een curriculumvernieuwing opgenomen kunnen worden en noemde ontwikkeling van denkvaardigheden, ICT-geletterdheid, probleemoplossingsvaardigheden, kritisch denken, creativiteit plus sociale competenties en leervaardigheden. OCW denkt daarbij vooral aan integratie daarvan in het totale leerplan. Volgens de Onderwijsraad is inderdaad meer aandacht nodig voor het voortdurend vernieuwen van de curricula in po, vo en mbo. Immers, dwarsverbanden en samenhang bij verwante vakken zijn nu onvoldoende zichtbaar; doorlopende leerlijnen, zeker tussen sectoren, ontbreken vaak.

Noodzakelijke vakvernieuwingen vinden niet, te laat of geïsoleerd plaats, omdat volgens de Onderwijsraad systematische vernieuwing niet in ons stelsel zit. Wij hebben immers geen staatsleerplan dat door de overheid wordt opgelegd. De overheid bepaalt alleen het formele curriculum: kerndoelen, eindtermen en in het mbo de kwalificatiedossiers; dat vormt het 'wat'. Dit formele curriculum wordt door uitgever en leermethoden uitgewerkt en uitgevoerd door de docenten in de klas. Dit vormt het 'hoe'. In het 'hoe' ligt een grote vrijheid waarvan naar de mening van de Onderwijsraad onvoldoende

wordt gebruikgemaakt.

Als er al vernieuwing van het formele curriculum plaatsvindt, dan gebeurt dat op weinig transparante wijze, weinig samenhangend (bijvoorbeeld sluit de ontwikkeling van leesvaardigheid bij Nederlands niet aan bij die van andere vakken als aardrijkskunde of geschiedenis), gefragmenteerd (bijvoorbeeld omdat vakvernieuwingscommissies vooral focussen op het eigen vak) en zonder dat leraren en schoolleiders zich eigenaar voelen. En bovendien is er geen periodieke evaluatie.

In het rapport doet de Onderwijsraad twee aanbevelingen. Ten eerste: organiseer curriculumvernieuwing van onderaf – bied leraren en scholen de mogelijkheid kennis te delen en te ontwikkelen zodat zij zich eigenaar gaan voelen.

Ten tweede: stel een permanent college in voor periodieke herijking van het curriculum. Bij een eerste herijking

moet dat specifiek gaan kijken naar de eenentwintigste-eeuwse vaardigheden in de curricula, samenhang en doorlopende leerlijnen. Zo'n college zou moeten bestaan uit vertegenwoordigers en deskundigen niet alleen uit de onderwijssector, maar ook uit samenleving en wetenschap. Het college wordt geacht minimaal twee keer per jaar bijeen te komen.

Commentaar

Natuurlijk is het goed dat lerarenteams zich meer eigenaar gaan voelen van hun leerplan en dat de nog niet zo lang geleden weggehoonde competenties, nu met een andere naam, terug te vinden zijn in de vakken. Het risico bestaat echter dat bij een (nog) grotere vrijheid voor de scholen de verschillen tussen scholen groter worden, culminerend in nogal uiteenlopende eisen in het schoolexamen. In het onderzoeksrapport *Effecten van sturing op discrepantie schoolexamens centraal examen bij de talen* van Levende Talen blijkt de meerderheid van de docenten Nederlands en moderne vreemde talen juist te pleiten voor meer richtlijnen bij het schoolexamen. Docenten moderne vreemde talen die hun leerlingen voorbereiden op het eindexamen havo of vwo, hebben geen enkele steun aan de geglobaliseerde eindtermen als zij onderscheid willen lezen tussen havo en vwo. De tekst voor beide schooltypes is op één zinnetje na gelijk.

De Onderwijsraad vraagt om meer samenhang, maar het ministerie geeft de scholen de vrijheid om weer in hokjes te

VERANDERINGEN IN CENTRALE EXAMENS VMBO BIJ DE VREEMDE TALEN

Levende Talen is door het College voor Examens gevraagd naar het draagvlak voor de volgende voor-nemens.

Frans bb en kb

De centrale examens Frans bb en kb worden vanaf 2016 alleen nog maar op papier op het vaste moment afgenomen. Dat betekent dat vanaf 2016 voor Frans bb en kb geen digitale flexibele examens meer worden gemaakt en dat alleen nog leesvaardigheid centraal zal worden getoetst. Kijk- en luistervaardigheid en schrijfvaardigheid worden dan verplicht in het schoolexamen, net als bij gl en tl. Het CvE komt tot dit besluit omdat door het geringe aantal kandidaten de digitale flexibele examens te duur worden.

Duits en Engels bb en kb

Het onderdeel schrijfvaardigheid wordt per 2017 geschrapt uit de flexibele digi-

tale examens bb en kb. Dat betekent dat vanaf 2017 voor Duits bb en kb alleen nog leesvaardigheid en kijk- en luistervaardigheid centraal zullen worden getoetst. Schrijfvaardigheid wordt dan verplicht onderdeel in het schoolexamen, net als bij gl en tl.

Engels gl/tl

Het onderdeel zakelijke brief wordt per 2017 geschrapt uit het centrale papieren examen Engels gl/tl. In een reactie heeft de sectie Engels aangegeven ervoor te voelen een onderdeel Britse en Amerikaanse kennis van land en samenleving toe te voegen. Bij de raadpleging was ook voorgelegd de kijk- en luistertoets toe te voegen aan het ce, maar een meerderheid van de ondervraagde docenten was daartegen.

Zienswijze Levende Talen

De secties Duits en Frans betreuren dat met deze voorstellen het College voor

Examens kennelijk zijn beleid afzwakt om in de vmbo-examens het aantal vaardigheden in het centraal examen uit te breiden. Het vorig jaar verschenen onderzoeksrapport van de Levende Talenwerkgroep ce-se bepleit een aanpassing van de bestaande, onevenwichtige verdeling met alleen leesvaardigheid in het centraal examen havo en vwo. De overmatige nadruk op leesvaardigheid en het bijbehorende terugslag-effect op het voorafgaande onderwijs doen het vreemdetalenonderwijs geen goed. ■

Jos Canton

leren en te toetsen. Het aparte examen-onderdeel Literatuur, aangeboden als geïntegreerd literatuuronderwijs (glo), bestaat nog maar op een enkele school. Vakken waar samenhang bij uitstek geldt, zoals ckv en anw dreigden als examenvak ook afgeschaft te worden. Alleen met druk uit het veld kon ckv behouden blijven, anw staat nog op de tocht.

De Onderwijsraad vraagt om doorlopende leerlijnen, liefst over de sectoren heen, maar het ministerie houdt de officiële erkenning van het ERK tegen, althans dat is de perceptie van de vakvereniging, Cito en SLO. Toch zou het ERK een prima instrument zijn voor de opbouw van het

leerplan moderne vreemde talen, zoals de Referentieniveaus de opbouw van het curriculum bij taal en rekenen bepalen.

Wellicht zijn er vakken die gebaat zouden kunnen zijn bij minder sturing en meer experimenteeruimte, maar voor Nederlands en zeker voor de moderne vreemde talen geldt dit niet.

De tweede aanbeveling in het advies van de Onderwijsraad, oprichting van een permanent college, verbaast. Hoe kan zo'n college dat slechts tweemaal per jaar bijeenkomt alle vernieuwingen in alle scholen in drie sectoren monitoren? Veel docenten, maar ook vakinhoudelijke verenigingen vragen zich af

waarom de gang van zaken in onderwijsland zo stroperig, ongecoördineerd en onduidelijk moet zijn. Het oprichten van weer een college maakt de verdeling van de verantwoordelijkheden in het onderwijs nog minder helder.

Het is jammer te moeten constateren dat de overheid kennelijk niet zelf in staat is een transparant en samenhangend onderwijsbeleid voor elkaar te krijgen en dat er nu weer een nieuw adviesorgaan gecreëerd moet worden. Wij hopen dat de minister en de staatssecretaris het rapport kritisch willen lezen. ■

Jos Canton